

Η συνάντηση Ηθικής και Πολιτικής στο πεδίο της Μέριμνας

/ [Πεμπτουσία](#)



Ως γνωστόν, τα «ηθικά όρια» είναι αυτά που συγκροτούν τις δομές της θεωρητικής «ηθικής ανάπτυξης». Ένα από τα πιο βασικά, είναι αυτό ανάμεσα σε «ηθικότητα και πολιτική». Στην φιλελεύθερη δυτική νοοτροπία, κάθε θεώρηση περί ηθικότητας αντιμετωπίζεται εκτός του πολιτικού πεδίου δράσης. Στις κοινωνίες αυτές, το κράτος εμφανίζεται «ουδέτερο», διότι είτε αποφαίνεται κάποιες φορές για συγκεκριμένα ηθικά ζητήματα, είτε καθορίζει ένα μικρό μέρος ηθικών τρόπων συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, δεν επιτρέπεται η πρόσβαση στην πλειάδα των δικαιωμάτων της «ηθικής θεωρίας» και δεν παρατηρείται «μια πλουραλιστική κουλτούρα της ηθικής ανάπτυξης», την σημαντικότητα της οποίας επεσήμανε και ο Κορτέζε, υποστηρίζοντας την ύπαρξη αντιτιθέμενων και πολλαπλών αξιακών πλαισίων ηθικής. Όπως και η Τρόντο δηλαδή, θεωρεί ότι η συνάντηση «ηθικότητας και πολιτικής» συνίσταται στο εναρκτήριο εκείνο σημείο για συλλογισμό πάνω στην «ηθικότητα».[10]



Πηγή:<http://www.babson.edu/>

Η έννοια της «μέριμνας» συνήθως είναι συνυφασμένη με κάποια μορφή υποχρέωσης. Θα μπορούσε να πει κανείς, πως αρχικά φανερώνει ένα είδος κινητικής διαδικασίας μακριά από το δρών άτομο, ενώ ταυτόχρονα πραγματοποιείται με μορφές δράσης. Η Τρόντο μαζί με την Μπερνίς Φίσερ υποδεικνύουν ως «μέριμνα-care»,* μια δραστηριότητα που συμπεριλαμβάνει όλα όσα κάνουμε για τη διατήρηση, τη συνέχιση και την επανόρθωση του «κόσμου» μας, ώστε να ζούμε σ' αυτόν όσο καλύτερα γίνεται. Ο κόσμος αυτός περικλείει το σώμα μας, τον εαυτό μας, το περιβάλλον μας, όλα όσα συνυφαίνουν δηλαδή τούτο το περίπλοκο και ζωογόνο δίκτυο. Ενώ στη συνέχεια, διακρίνουν τέσσερις περιόδους μέσα από τις οποίες συγκροτείται η «μέριμνα». Αυτές είναι νοιάζομαι για κάτι, αναλαμβάνω τη φροντίδα, παρέχω φροντίδα και δέχομαι φροντίδα.[11]

Η «μέριμνα» μπορεί να αναλυθεί πιο διεξοδικά ως «πρακτική», στην οποία αλληλοεξαρτώνται η «πράξη» και η «σκέψη». Παρόλη την αρμονικότητα των φάσεων αυτών, συχνά παρατηρούνται αντιτιθέμενες τάσεις. Για παράδειγμα, οι νοσοκόμοι ενδέχεται να ενδιαφέρονται πραγματικά για έναν ασθενή, δηλαδή νοιάζονται για αυτόν. Ωστόσο, τον τελικό λόγο τον έχει ο εκάστοτε γιατρός που αναλαμβάνει τη φροντίδα του. Γενικότερα, ο όρος «μέριμνα» μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ένα τμήμα αλλά και ως το όλον. Αυτό μπορεί να διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία, αλλά και εντός αυτής. Για την εξασφάλιση μιας απαραίτητης «μέριμνας», απαιτούνται και οι κατάλληλοι «πόροι» όπως υλικά, αντικείμενα, χρόνος. Ενώ, ένας τρόπος για να κρίνει κανείς την ικανοποιητική

χρήση της «μέριμνας», είναι ο υπολογισμών των βαθμών ύπαρξης φροντίδας.[12]

Στον σύγχρονο κόσμο που ζούμε εκφράζονται πολλαπλές απόψεις πάνω σε ζητήματα «μέριμνας». Δύσκολα όμως παρατηρείται μία πλήρης και ολόπλευρη εξέταση, διότι συνήθως τα θέματα αυτά αντιμετωπίζονται μονόπλευρα. Είναι γεγονός, ότι η παροχή αυτής συνδέεται με μία φυλετική διάκριση, καθώς η πλειονότητα των ανδρών είναι αρμόδια για την διαχείριση αντίστοιχων ζητημάτων. Αντιθέτως, οι γυναίκες περιορίζονται στην ενασχόληση στον ιδιωτικό χώρο. Εάν και η έννοια της «μέριμνας» σηματοδοτεί την εκχώρηση βοήθειας στις απαραίτητες επιθυμίες κάποιου, διαφαίνεται από όσους αποδίδουν και δέχονται, ότι τροφοδοτούνται από εξουσιαστικές μορφές συμπεριφορών. Εν ολίγοις, μολονότι όσοι παρέχουν «μέριμνα» είναι σε θέση να κατανοήσουν την σπουδαιότητά της, παρόλα αυτά, παρουσιάζεται στην κοινωνία λιγότερο σημαντική με ελάχιστες εξαιρέσεις στο προσωπικό και συναισθηματικό πεδίο.[13]

Η συγγραφέας υποστηρίζει, ότι εάν και αρκετοί μεταχειρίζονται την «μέριμνα» με σκοπό να προστατεύσουν τα εξουσιαστικά τους θέλω, στη πραγματικότητα αποτελεί *μία από τις δυνάμεις των αδυνάμων*. Όπως συμβαίνει λόγου χάρη στα μωρά μέχρι να ενηλικιωθούν, αλλά και καθ' όλη τη περίοδο της ζωής των ατόμων. Ενδέχεται, όσοι παρέχουν φροντίδα να βρεθούν αντιμέτωποι με υπεροπτικές αντιδράσεις, οι οποίες ανακύπτουν από την αναποτελεσματική αναγνώριση της πολυσημίας του όρου «μέριμνα». Οι κοινωνικοί θεωρητικοί, προασπίζουν την χρησιμοποίηση ενός πολιτικού τρόπου έκφρασης για την πραγμάτωση στη πράξη των κοινωνικών και πολιτικών θέσεων. Η Τρόντο συμφωνεί με αυτήν την προσέγγιση και υποστηρίζει την μεταρρυθμιστική δυναμική των ιδεών της πολιτικής και της κοινωνικής σφαίρας.[14]

Στην συνέχεια, εξετάζοντας την «ηθική της μέριμνας» σε ένα πρακτικό επίπεδο, υπάρχει η πιθανότητα ένα άτομο να θεωρηθεί «ηθικά καλό», όταν επιχειρεί να εκπληρώσει τις επιθυμίες αυτών που έχουν ανάγκη. Αυτό βέβαια, δε θα σήμαινε ότι μία κοινωνία που απλώς φροντίζει τα άτομα θεωρείται και «ηθική». Η Τρόντο, υπεισέρχεται μαζί με την Μπερνίς Φίσερ στην διάκριση τεσσάρων σταδίων «μέριμνας», *νοιιάζομαι για, αναλαμβάνω τη φροντίδα, προσφέρω φροντίδα και αποδέχομαι τη μέριμνα*, αναγνωρίζει τέσσερα ηθικά σημεία αυτής. Αυτά είναι αντιστοίχως, η «προσοχή», η «ευθύνη», οι «ικανότητες» και η «ανταπόκριση».

Όσον αφορά το στάδιο της *προσοχής*, για να δει κανείς τις επιθυμίες των άλλων ήδη πρέπει να έχει αντιληφθεί τις δικές του ή όπως τονίζει ο Μαξ, στη *Γερμανική ιδεολογία* να τις έχει εκπληρώσει. Στο δεύτερο στάδιο, η έννοια της *ευθύνης*, ποικίλλει ανάλογα με τον εκάστοτε πολιτισμό, την κοινωνία, την επικράτηση των φύλων. Για το στάδιο της *ικανότητας*, απαραίτητη κρίνεται η αποτροπή άσχημων

διαθέσεων στη παροχή φροντίδας. Ενώ στην τελευταία φάση, επισημαίνεται η έννοια της ανταπόκρισης, διότι προσφέρει έναν ιδιαίτερο τρόπο αντίληψης των επιθυμιών των άλλων, τοποθετώντας τους ίδιους στη θέση των άλλων.[15]

[10] Βλ. ό.π., σσ. 206-209, 213-214.

* Για τη σχέση ανάμεσα στο γυναικείο φύλο, την έννοια της «φροντίδας» – ως μία από τις κεντρικές δράσεις της ανθρώπινης ζωής, σε αλληλεπίδραση με τις κοινωνικές, πολιτικές, ιδεολογικές συνθήκες και τοποθετήσεις, παραδοσιακές και μη, που οδηγούν στην υποβάθμιση της σημασίας της. Πρβλ. J. C. Tronto, *Moral boundaries: a political argument for an Ethic of Care*, Psychology Press, 1993.

[11] J. C. Tronto, *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, (μτφρ. Μ. Τσεβρένη, επιμ. Μ. – Ο. Padis, L. Mozère, A. Zielinski, P. Valadier), Αθήνα: Πόλις, 2011, σσ. 219-221, 227-230.

[12] Βλ. ό.π., σ. 232-236.

[13] J. C. Tronto, *Για μια πολιτική της μέριμνας (care) σ' έναν ευάλωτο κόσμο*, (μτφρ. Μ. Τσεβρένη, επιμ. Μ. – Ο. Padis, L. Mozère, A. Zielinski, P. Valadier), Αθήνα: Πόλις, 2011, σσ. 240, 246, 248-250, 259.

[14] Δες. ό.π., σ. 260-264.

[15] Βλ. ό.π., σσ. 267-269, 275, 278-279, 281, 283-284.